

Bok för
trädgårdsodlare
och landtbrukare.
: Om uppblandning
af fröer, i stöp...

Fransson, Carl

12 H Br.

National Library
of Sweden

FRANSSON, C.

Åkon.
Tredde.
(1871.)
0

Eftertryck förbjudes.

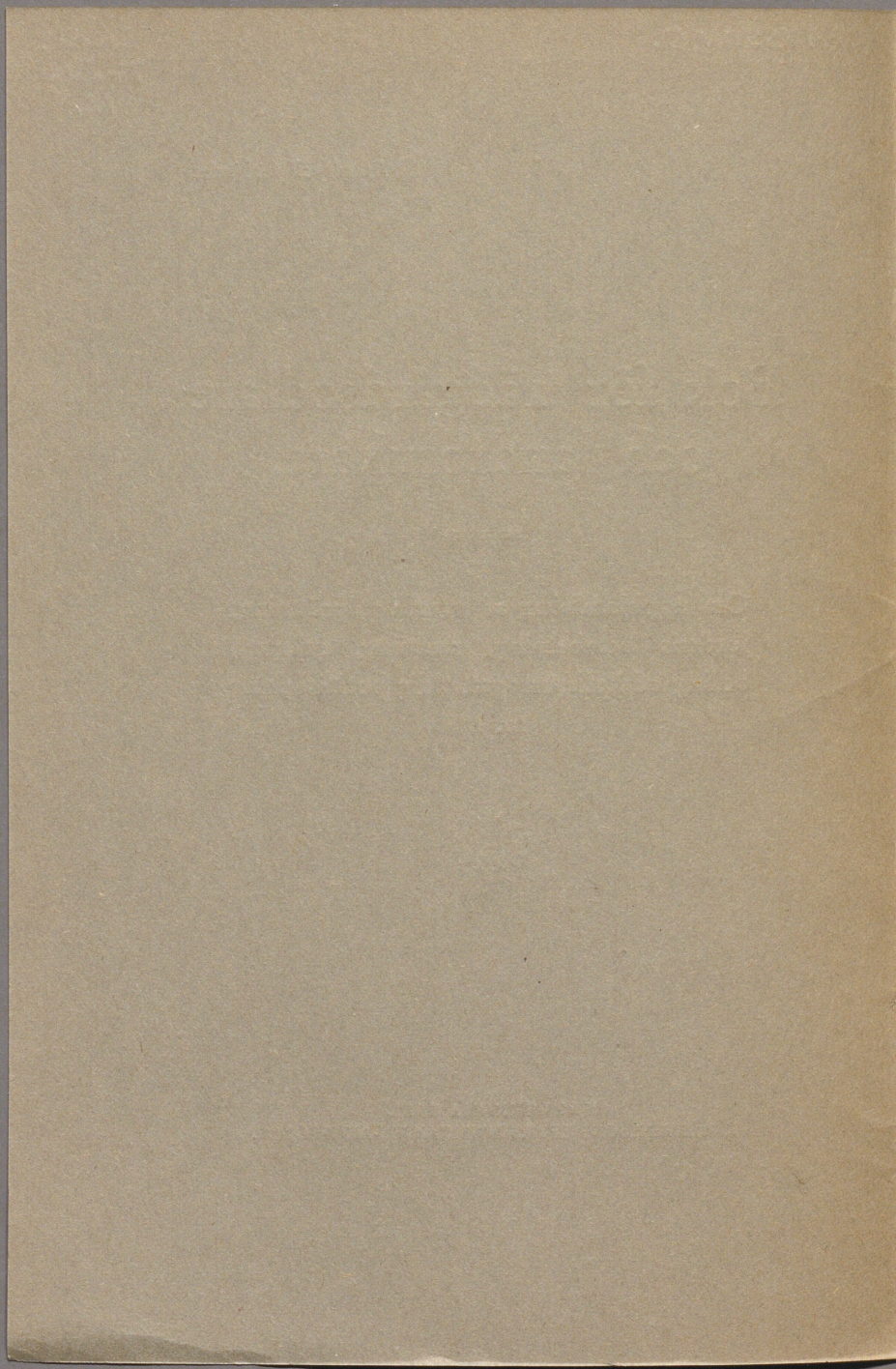
Bok för trädgårdsodlare och landtbrukare.

Om uppblandning af fröer, i stöpsättning,
jordens bearbetning, ränsning, gallring,
odling af kaffesurrogat, tidig potatisodling
m. m.

KARLSKRONA 1917.
K. L. SVENSSONS EFTR:S BOKINDUSTRI-AKTIEBOLAG.

Bok för trädgårdsodlare och landtbrukare.

Om uppblandning af fröer, i stöpsättning,
jordens bearbetning, ränsning, gallring,
odling af kaffesurrogat, tidig potatisodling
m. m.

KARLSKRONA 1917.
K. L. SVENSSONS EFTR: S BOKINDUSTRI-AKTIEBOLAG.

Då endast en begränsad kvantitet fröer i år finnes att tillgå, är det bäst att förse sig i tid och ej köpa mer än som man anser går åt, dels därför att en del fröer ej behåller sin gröningsförmåga mer än ett år och dels därför att man har hopp om billigare priser efter kriget.

Fröerna äro i år mycket dyra, därför är det af vikt att kunna dryga ut dem så mycket som möjligt. Detta sker genom att sätta fröet i stöp genom uppblandning med fin sand o. d. samt utdryga det så mycket som möjligt vid sådden.

Istöpsättningen tillgår så, att man slår fröet i ett kärl (ej för litet, fröet sväller nämligen) hvari hälles vatten, helst blandat med $\frac{1}{10}$ urin, samt låter det sedan stå i 48 timmar på ett varmt ställe, hvarunder tillses att vattnet täcker fröet, sedan hälles vattnet af, genom ett stycke tunnt tyg, därefter blandas fröet upp med 3—4 delar

torr sand, kalk, krita, benmjöl e. d. Detta suger till sig befintligt vatten hvarigenom fröet ej blir klubbigt, utan lätt delar sig. Härefter är det färdigt att utsås. För små trädgårdsodlare såsom kolonister, är breddsådd att föredraga, hvarigenom man erhåller största möjliga utbyte.

Vid istöpsättning af fröet är vattning öfverflödigt vid sådden, ja till och med skadlig, på tyngre jordmån. Vid solsken bildas härvid en hård skorpa hvilken den späda brodden har svårt att genomtränga. Är jorden mycket torr måste man naturligtvis vattna. Om man ser att skorpa bildats, luckras jorden upp försiktigt med en kratta.

Ett annat sätt att sätta fröet i stöp. (För större trädgårdsodlare och landtbrukare att beakta). Man tager en låda, i hvilken små hål borras i botten och lägger tegelskärfvor däröfver, för att det öfverflödiga vattnet därigenom skall uttränga. Däri fylles 2—3 delar sand, till motsvarande frömängd, och blandar det hela väl tillsamman, hvarpå lägges 1 cm. tjockt sandlager öfver detsamma, sedan genomdränkes det med gödselvatten, $\frac{1}{10}$ urin och $\frac{9}{10}$ vatten, sedan

vattnas hvarje dag, tills grodden börjar framtränga ur fröet, det sker i allmänhet på 2—3 dagar, då rör man försiktigt om det, hvarvid tillsättes motsvarande kalkmängd. Detta för att lättare kunna se var fröet faller vid sådden, samt för att underlätta delningen. Vid istöpsättning af gräsfrö sker sådden 14 dagar senare än vanligt, för att ej nattfrosterne må skada fröet, och sker istöpsättningen på omtalade sätt.

Ett annat sätt att spara frö, är att endast blanda upp det med 3—4 delar torr kalk, krita e. d., men då måste man vattna grundligt vid sådden, såvida ej jorden är mycket fuktig. Vattning bör helst ske innan man täcker fröet. Vattnas sedan täckning, bör jorden uppluckras med en kratta ett par dagar efter. Af vikt är att tillpacka jorden ordentligt efter sådden, så att den sluter sig tätt till fröna. Det är alldeles felaktigt att vattna flera gånger innan brodden visar sig i jordytan, sedan kan ju vattnas, om torr väderlek inträffar. När vattning sker, tillses att vattnet tränger ner minst 4—5 cm. i jorden. Vattning bör ej ske mer än högst en gång hvarje vecka, med undantag för en del

växter som fordra mycket vatten, såsom gurkor, pumpor, spenat, rädisor m. fl. Af vikt är äfven, att vattnet ej är för kallt, hvarigenom jorden afkyles och hämmar växtligheten, det bör helst stå ett par dagar i något kärl, tunna e. d., hvarvid det tillföres syre från luften, och blir då mera begärligt för växternas rötter.

Vid breddsådd tillses, att jorden är väl tillklappad, man kan då lättare se var fröet faller. När sådden är verkställd, hackas fröet ner med en järnkratta, hackningen skall vara tät och ej för djup, 3—4 cm. är alldeles tillräcklig. Därefter tillpackas jorden, ju hårdare dess bättre, sedan kastar man öfver ett mycket tunnt lager torr jord, sand, torfmull e. d., jorden behåller då lättare fuktigheten som finnes däri.

Vid uppdragning af sängar, skyfflas jorden ej upp ur gångarna. Detta är ett stort slöseri med jorden, emedan gången i så fall blir mycket bredare. Man endast trampar en smal gång, tillräcklig för att kunna gå däri. Sängen skall vara minst 1,20 cm. bred, och platt (ej kupig) så att vattnet stannar när man vattnar.

Vid sådd på rader uppdrages 4—5 rader på en vanlig trädgårdssäng, med en spetsig hacka,

därefter sådd, sedan drar man försiktigt med baken på en kratta så att jorden täcker fröet. När detta är gjort, stötes jorden till i raderna med krattan, härvid bildas små fåror hvari vatt-
net stannar, sedan klappar man »lätt» till det hela. Vill man vara riktigt noga, strös litet torr jord e. d. i raderna för att förhindra utdunstningen.

Vid sådd af gurkor, uppkastas jorden till en spetsig ås, (man bör helst ha ett trädgårdssnöre för att få sängen så rak som möjligt), därefter krattas jorden ner så att en 40 cm. platt yta erhålles. I denna drages en fåra omkring 30 cm. bred samt nedlägger fröet däri, därefter vattning. Sedan tager man fin jord, eller sand (fuktig) och strör ett 2 cm. tjockt lager öfver fröet samt trycker till med krattan. Rätta tiden för gursådd är slutet af maj och början af juni, då nattfrosterna upphört. Angående jordens bearbetning bör iakttagas. Tidigt på våren, så fort jorden börjat torka, harivas eller krattas landet grundligt, hvarefter det får ligga tills sådd skall verkställas, då först gräfver man med vanlig trädgårdsgrep ej för djupt, 5—6 tum är alldeles tillräckligt. Krattning sker så fort man gräfver,

den skall vara grundlig, jorden skall arbetas sönder till samma djup som gräfningen. Att gräfvu upp hela landet på en gång och låta jorden ligga och uttorka, är alldeles förkastligt. Jorden bör ej grävas förrän strax före sådden eller planteringen. Efter sådden iakttager man följande. Skulle jordytan bli hård eller skorpa bildas, krattas försiktigt, så att den späda brodden kan taga sig upp. Då plantorna blir ett par cm. höga, krattas åter, d. v. s., om plantorna tål det, gurkor, bönor m. fl. bör man i stället hacka. Detta för att underlätta jordens bakterielif, jorden blir därigenom lucker, luftens syre får då lättare tillträde. Minst 2 eller 3 gånger krattas eller hackas. Vid radsådd användes härefter endast hackan. Det gör ingenting om litet jord därvid skulle falla öfver plantorna, eller om några skulle förstöras, de som blir kvar, trifs i stället så mycket bättre.

Vid ränsning tillser man att ogräset ryckes upp med roten, i annat fall är det ogjordt arbete. Hackning och ränsning bör om möjligt ske vid torr väderlek, för att ogräsplantorna skall vissna. Under inga förhållanden får ogräset stå tills det blommar, frösättningen sker

nämligen omedelbart efter blomningen. Det finns ogräsplantor som sätter tusentals fröer, hvilka blir kvar i jorden och gror till ett annat år. Man tillser äfven att allt ogräs vid renar, diken o. d. slås af, innan det hinner blomma.

Gallringen skall verkställas då plantorna äro 4–5 cm. höga. Därvid tager man alltid bort de svagaste. Gallringen skall vara noggrann. Man vill gärna lämna för litet afstånd mellan plantorna, och tror att därigenom skall erhållas större utbyte, det är alldeles felaktigt, i de flesta fall bör det vara 4, 5–6 tum och mera, beroende på växtens storlek.

Som kaffesurrogat vill jag rekommendera »cikoriaodling», som är ett utmärkt surrogat, rätt användt. Cikoriaplantan trives bäst på djup, god, förra året gödslad lerjord, men kan äfven med fördel odlas på annan jordmån. Fröet utsås tidigt på våren 4 rader på en 1,20 m. bred trädgårdssäng, plantorna gallras så att de erhålla 15–20 cm. afstånd från hvarandra i raderna. Bladen kan med fördel användas som sallad. Rötterna (hvilka äro det egentliga kaffesurrogatet) sönderskäres i tärningar och torkas i ugn. Dessa rostas eller brännes, och males sedan på

samma sätt som kaffeböner. Stora kvantiteter sålunda bränd och malen cikoria importeras årligen från utlandet, oaktadt den kan odlas med fullt ut lika stor framgång och blir af lika god beskaffenhet här som utomlands.

Bondbönan är äfven ett förträffligt kaffesurrogat, trivnes utmärkt i hvilken jordmån som hälst. Sådden tillgår så att man uppdrager fyra rader på en vanlig trädgårdssäng, bönorna sättes på 20—25 cm. afstånd från hvarandra i raderna. Fröet täckes med ett 4—5 cm. tjockt jordlager. Då plantorna uppnått 8—10 cm. storlek kupas de, och sedan de blommat slut, böra topparna afskäras, hvarigenom dels skidornas utveckling befordras, dels uppkomsten af bladlöss motverkas. Bondbönan är en mycket tacksam, gifvande och näringsrik växt, varför jag tillråder odling däraf i större skala.

För att erhålla tidig potatis bör man först och främst använda en tidig sort, som sättpotatis, »puritan» eller den röda s. k. sexveckors, hvilka äro utmärkta sorter. I medio av april kan man börja drifningen af sättpotatis. Denna tillgår så, att man tager en låda, fyller däri ett 2 tum tjockt sandlager, därefter sättes potatisen tätt in-

till hvarandra ofvanpå sandlagret. Sedan påfylls sand till 2 tum öfver dem, lådan placeras på ett varmt ställe, samt vattnas hvarannan dag.

När groddarna hunnit 2—3 cm. öfver sanden sker utplanteringen på kalljord. Man bör välja en solig och varm plats där jorden sluttar mot söder för att erhålla tidig skörd. Vid sättningen drages djupa fåror så att omkring 40 cm. afstånd erhålles mellan raderna, däri nedsättes potatisen och täckes till samma höjd som förut. Stor försiktighet vid sättningen erfordras så att ej grodderna skadas. Skulle nattfroster inträffa, är det klokast att täcka dem, pinnar nedstickas i jorden, på hvilka lägges gamla mattor, granris e. d.

Hackning verkställes 2—3 gånger, sista gången kupning. Litet chilesalt är mycket välgörande för de späda plantorna, detta utströs strax före hackningen.

Vid potatisplantering bör jorden ej vara för fet, då man i så fall riskerar att endast få blast i utbyte.

Vid upptagningen rycker man ej upp ståndet, utan jorden makas i stället försiktigt åt sidan, samt tager endast de största knölarna, hvarpå

jorden lägges tillbaka igen så att de små potatisen hinner utvecklas ordentligt. Vid torr väderlek är vattning nödvändig för att erhålla rik skörd.

Förfrågningar angående trädgårdsodling och landtbruk besvaras omgående mot 30 öre i frimärken.

Högaktningsfullt

CARL FRANSSON.

Tyska bryggaregården, Karlskrona.

